

Sygnatura akt IV Pa 43/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2016r.

Sąd Okręgowy IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we W. w składzie :

Przewodniczący: SSO Katarzyna Augustyniak

Sędziowie: SO Małgorzata Paździerska

SO Hanna Wujkowska /spraw./

Protokolant: Marlena Budzyńska

po rozpoznaniu w dniu 3 lutego 2016r. we Włocławku na rozprawie

sprawy z powództwa S. Ś.

przeciwko Urzędowi Miasta w R.

o ustalenie istnienia stosunku pracy

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego we Włocławku IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 31 marca 2015r. sygn. akt (...)

1. oddala apelację;

2. zasądza od powoda S. Ś. na rzecz pozwanego Urzędu Miasta w R. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za II instancję.

Sygn. akt IV Pa 43/15

UZASADNIENIE

Powód S. Ś. wystąpił na drogę sądową przeciwko Urzędowi Miasta w R. i wniósł o ustalenie istnienia stosunku pracy na podstawie umowy o pracę zawartej w dniu 2 kwietnia 2007 r.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, że był zatrudniony u pozwanego na podstawie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku Kierownika Referatu (...) od dnia 2 kwietnia 2007 r. W związku z wyborem na stanowisku wójta gminy D. na podstawie art. 174⁽¹⁾ kp pomiędzy pozwanym jako pracodawcą przysłym a Urzędem Gminy D. oraz powodem zawarte zostało porozumienie. Stosownie do brzmienia jego ust. 1 pozwany oświadczył, że z dniem 13 grudnia 2010 r. udziela powodowi na czas wykonywania mandatu wójta bezpłatnego urlopu w celu wykonywania pracy u przyszłego pracodawcy. Powód wskazał, że został wybrany na kadencję wójta na lata 2010-2014 oraz w następnych wyborach na lata 2014-2018. O ponownym wyborze powoda na stanowisko wójta pozwany został poinformowany przez przewodniczącego rady gminy D.. Powód wskazał ponadto, że pozwany wystawił mu świadectwo pracy, w którym zaznaczył, że stosunek pracy z powodem wygasł na podstawie art. 74 kp z dniem 12 grudnia 2014 r. W ocenie powoda zawarte porozumienie między pracodawcami dotyczyło udzielenia urlopu bezpłatnego na cały okres sprawowania mandatu wójta, niezależnie od ilości kadencji. Tym samym powód nie

miał obowiązku zgłoszenia powrotu do pracy ani występowania z wnioskiem o urlop bezpłatny. Wobec powyższego pozwany nie mógł zastosować sankcji z art. 74 kp dotyczącej wygaśnięcia stosunku pracy.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu stanowiska wskazał, że - wbrew twierdzeniom powoda - opisane przez niego porozumienie dotyczyło udzielenia urlopu bezpłatnego jedynie na okres sprawowania mandatu wójta przez jedną kadencję. Powoływał się przy tym na przepis punktu 2 przedmiotowego porozumienia. Dodatkowo wskazywał na kwestię organizacji pracy urzędu miasta, co również przemawiać miało za udzieleniem urlopu bezpłatnego na czas określony jednej kadencji. Tym samym w ocenie pozwanego miał on w pełni prawo zastosować dyspozycję art. 74 kp dotyczącą wygaśnięcia stosunku pracy z uwagi na brak zgłoszenia przez powoda powrotu do pracy.

W dniu 31 marca 2015 r. Sąd Rejonowy we Włocławku wydał wyrok, w którym orzekł o: oddaleniu powództwa (pkt I), zasądzeniu od powoda na rzecz pozwanego kwoty 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II), obciążeniu Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego we Włocławku kosztami sądowymi, od uiszczenia których powód był zwolniony z mocy prawa.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego stanowiło ustalenie, iż powód na podstawie umowy o pracę z dnia 2 kwietnia 2007 r. został zatrudniony w Urzędzie Miasta w R. na stanowisku Kierownika (...). Umowa została zawarta na czas nieokreślony. W wyniku wyborów samorządowych w 2010 r. powód został wybrany na stanowisko wójta gminy D.. W dniu 2 grudnia 2010 r. w związku z wyborem na stanowisko wójta gminy D. powód wystąpił do burmistrza miasta R. z wnioskiem o udzielenie urlopu bezpłatnego do czasu zakończenia pełnienia funkcji z wyboru. Intencją powoda było, aby wymieniony wniosek doprowadził do zawarcia porozumienia między pracodawcami w trybie art. 174⁽¹⁾ kp w celu udzielenia urlopu bezpłatnego. W dniu 3 grudnia 2010 r. zostało zawarte porozumienie pomiędzy Urzędem Miasta w R. i przyszłym pracodawcą – Urzędem Gminy w Dobrem oraz powodem, na mocy którego pracodawca obecny - Urząd Miasta w R. oświadczył, iż z dniem 13 grudnia 2010 r. udzieli pracownikowi - powodowi na czas wykonywania mandatu wójta bezpłatnego urlopu w celu wykonywania pracy u pracodawcy przyszłego, tj. w Urzędzie Gminy D.. Jednocześnie pracodawcy przysły, tj. Urząd Gminy D. oświadczył, iż z dniem 6 grudnia 2010 r. nawiąże z powodem stosunek pracy na podstawie wyboru na stanowisku wójta gminy D. na czas trwania kadencji 2010-2014. W dniu 30 listopada 2014 r. powód ponownie został wybrany na stanowisko wójta gminy D. na kadencję 2014-2018. Powód wykonywał mandat wójta gminy D. w kadencji 2010-2014 do dnia 5 grudnia 2014 r. W tym dniu rozwiązano z powodem stosunek pracy z wyboru związany ze sprawowaniem mandatu wójta w kadencji 2010-2014. W dniu 5 grudnia 2014r. w związku z ponownym wyborem na stanowisko wójta gminy D. na kadencję 2014-2018 pomiędzy powodem a Urzędem Gminy w Dobrem nawiązano nowy stosunek pracy z wyboru. Po dniu 5 grudnia 2014 r. powód nie zwracał się do Urzędu Miasta w R. z prośbą o przedłużenie urlopu bezpłatnego na kadencję 2014-2018. Nie zgłosił także powrotu do pracy. W dniu 15 grudnia 2014 r. wystawione zostało powodowi świadectwo pracy, w którym stwierdzono, że stosunek pracy pomiędzy powodem a Urzędem Miasta w R. wygasł z dniem 12 grudnia 2014 r. na podstawie art. 74 kp.

Opierając się na ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, iż analiza pełnej treści zawartego w dniu 3 grudnia 2010r. porozumienia wskazuje, że dotyczyło ono udzielenia urlopu bezpłatnego w celu wykonywania pracy u pracodawcy przyszłego- w Urzędzie Gminy D., przy czym Urząd ten zobowiązywał się do zatrudnienia powoda na czas trwania kadencji 2010-2014. Dlatego też niestawienie się powoda do pracy, jak również ewentualny brak jego wystąpienia do Urzędu Miasta w R. – dotychczasowego pracodawcy, z wnioskiem o zawarcie porozumienia w trybie art. 174¹ § 1 kp w terminie 7 dni od zakończenia stosunku pracy z wyboru w kadencji 2010-2014 spowodowały wygaśnięcie stosunku pracy powoda ex lege w dniu 12 grudnia 2014 r. Wymieniona okoliczność została stwierdzona w jego świadectwie pracy.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód, który zaskarżył rozstrzygnięcie w całości. Zarzucił mu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 65 kc w zw. z art. 300 kp poprzez przyjęcie, że pozwany udzielił powodowi urlopu bezpłatnego tylko na okres kadencji 2010-2014 oraz art. 74 kp poprzez przyjęcie, że powód zobowiązany był do

zgłoszenia się w terminie 7 dni od dnia rozwiązania jego stosunku pracy z wyboru w kadencji 2010-2014 lub złożenia wniosku o udzielenie urlopu bezpłatnego podczas, gdy został wybrany na kolejną kadencję (2014-2018). Ponadto powód zarzucił wyrokowi naruszenie przepisu art. 233 § 1 kpc poprzez dowolną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego sprowadzającą się do uznania, że stosunek pracy nawiązany z powodem w dniu 2 kwietnia 2007 r. uległ rozwiązaniu z dniem 12 grudnia 2014 r., co w istotnym stopniu wpłynęło na błędną treść rozstrzygnięcia. Wskazując na powyższe zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku Sądu I instancji w całości poprzez ustalenie, że z pozwanym – Urzędem Miasta w R. powód pozostaje nadal w stosunku pracy nawiązanym na podstawie umowy o pracę z dnia 2 kwietnia 2007 r. oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpatrzenia przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu apelacji powód podtrzymał dotychczasowe stanowisko.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Przed przystąpieniem do merytorycznej oceny podniesionych przez powoda zarzutów wskazać należy - w obliczu wysuniętego przez niego żądania uchylenia wyroku - że zgodnie z treścią art. 386 § 4 kpc sąd drugiej instancji (poza kwestią - niewątpliwie nieistniejącej w sprawie - nieważności postępowania oraz istnieniem przesłanek do odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania) może uchylić zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie orzeczenia wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pojęcie „istoty sprawy”, o którym jest mowa w art. 386 § 4 kpc dotyczy jej aspektu materialnoprawnego i zachodzi w sytuacji, gdy sąd nie zbadał podstawy materialnoprawnej dochodzonych roszczeń, jak też skierowanych przeciwko nim zarzutów merytorycznych, tj. nie odniósł się do tego, co jest przedmiotem sprawy uznając, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych, czy procesowych, unicestwiających dochodzone roszczenie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10, LEX nr 784969, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, LEX nr 54355, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 1999 r., I CKN 498/99, LEX nr 527137). Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy bądź gdy zaniechano zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony (tak też wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4 grudnia 2007 r., III AUa 664/07, LEX nr 468578). W przedmiotowej sprawie analiza sporządzonego uzasadnienia wyroku Sądu I instancji z całą stanowczością pozwala uznać, że istota sprawy została w całości przez ten Sąd rozpoznana, zaś przeprowadzone postępowanie dowodowe, jakie legło u podstaw wydania zaskarżonego wyroku nie wymaga ponownego przeprowadzenia w całości. Przed dokonaniem merytorycznej oceny wysuniętego żądania powoda Sąd I instancji określił właściwie przedmiot sporu, a zatem rozpoznanie sprawy sprowadzało się zgodnie z treścią pozwu do oceny, czy powoda z pozwanym faktycznie łączy od dnia 13 grudnia 2014 r. stosunek pracy. Wytycząc zatem właściwy zakres istoty sporu Sąd I instancji bazując na podstawie zgromadzonego zgodnie z inicjatywą stron materiału dowodowego dokonał wyczerpującej oceny w wymienionym zakresie. Uznać zatem należało, że istota sporu została rozpoznana, co tym samym czyniło bezpodstawnym żądanie powoda w przedmiocie uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Na wstępie natomiast rozważań merytorycznych co do prawidłowości wydanego przez Sąd I instancji rozstrzygnięcia, podkreślenia wymaga, że Sąd ten dokonał prawidłowej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego w ramach prerogatyw przysługujących mu z mocy przepisu art. 233 § 1 kpc i na tej podstawie poczynił trafne ustalenia faktyczne co do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. Wnioski wysnute przez Sąd Rejonowy zostały logicznie uzasadnione i odpowiadają zasadom doświadczenia życiowego. Ustalenia Sądu I instancji Sąd Okręgowy w całości podziela i czyni je własnymi (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2005 r., III CK 622/04, LEX nr 180853, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2005 r., IV CK 523/04, LEX nr 177281).

Podkreślić przy tym należy, iż w zakresie oceny zgromadzonego materiału dowodowego weryfikacja przez Sąd II instancji sprowadzała się do ustalenia prawidłowości oceny tegoż materiału przez Sąd I instancji w kontekście powołanej regulacji. W tym zakresie – w ocenie Sądu odwoławczego - wbrew wywodom powoda nie doszło do naruszenia przepisu prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 kpc. Sąd I instancji dokonał bowiem wszechstronnego rozważania zebranego w sprawie materiału dowodowego, uwzględniając przy tym wszystkie dowody przeprowadzone w trakcie postępowania, jak również wszelkie okoliczności towarzyszące ich przeprowadzaniu i mające znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1999 r., I PKN 632/98, OSNAPiUS 2000, nr 10, poz. 382, uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2002 r., IV CKN 1218/00, LEX nr 80266, uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2002 r., IV CKN 1256/00, LEX nr 80267). Wnioski, jakie Sąd Rejonowy wysnuł ze zgromadzonego w trakcie postępowania materiału dowodowego mieszczą się ramach zakreślonych wymaganiami prawa procesowego: doświadczenia życiowego i reguł logicznego myślenia (tak: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2002 r., IV CKN 859/00, LEX nr 53923, uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1050/00, LEX nr 55499, uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906, uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., IV CKN 1316/00, LEX nr 80273). Warto w tym miejscu wskazać, że powód w treści apelacji nie sprecyzował, w jakim zakresie Sąd dokonał dowolnej, nie zaś swobodnej oceny zebranego materiału dowodowego. Uniemożliwia to Sądowi Okręgowemu precyzyjne odniesienie się do treści wskazanego zarzutu tym bardziej, że powód również podczas rozprawy apelacyjnej nie skonkretyzował swojego zarzutu, wszelką argumentację kierując przeciwko interpretacji dokumentu z dnia 3 grudnia 2010 r. dokonanej przez Sąd Rejonowy, jak również przeciwko jego ustaleniom prawnym. Wobec powyższego Sądowi Okręgowemu została wyłącznie ogólna ocena, czy Sąd I instancji dokonał oceny materiału dowodowego zgodnie z dyspozycją art. 233 § 1 kpc, na co Sąd II instancji, jak już wspomniano, udzielił odpowiedzi pozytywnej. Na marginesie trzeba odnotować, że stan faktyczny był w niniejszej sprawie co do zasady bezsporny, na co zwrócił uwagę Sąd Rejonowy.

Zasadnie przy tym Sąd I instancji zwrócił uwagę na okoliczność, że istotą sporu między stronami była interpretacja zapisów porozumienia z dnia 3 grudnia 2010 r. Apelacja powoda zmierzała do podważenia wykładni przepisów wymienionego porozumienia zaprezentowanej przez Sąd Rejonowy, zbieżnej z wykładnią przedstawioną przez pozwanego. Ku temu zmierzały też zarzuty apelacyjne, związane z naruszeniem przepisów prawa materialnego: art. 65 kc w zw. z art. 300 kp oraz art. 74 kp. W ocenie Sądu Okręgowego okazały się one jednak chybione.

W tym miejscu zaznaczyć trzeba, że zgodnie z przepisem art. 65 § 1 kc oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współzycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. Natomiast według przepisu art. 65 § 2 kc w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. W tym zakresie prawidłowo Sąd Rejonowy wskazał, że treść porozumienia z dnia 3 grudnia 2010 r. traktowanego w całości dowodzi, że urlop bezpłatny został udzielony powodowi jedynie na okres kadencji 2010-2014. Pkt 1 porozumienia określa wprawdzie, że „pracodawca oświadcza, iż (...) udziela pracownikowi (...) na czas wykonywania mandatu wójta bezpłatnego urlopu w celu wykonywania pracy u pracodawcy przyszłego”, jednakże pkt 2 stanowi, że „pracodawca przyszły zgodnie oświadcza, iż (...) nawiązuje z [powodem] stosunek pracy na podstawie wyboru na stanowisku wójta Gminy D. na czas trwania kadencji 2010 – 2014”. Pkt 2 porozumienia jest decydujący dla jego interpretacji, zgodnie z regułą określoną w art. 65 kc w zw. z art. 300 kp. Nie jest bowiem – także w ocenie Sądu Okręgowego - możliwa odmienna interpretacja poszczególnych części porozumienia - w całkowitym oderwaniu od pozostałych jego zapisów. Warto w tym miejscu dodać, że jak trafnie uznał Sąd Rejonowy, dowody z osobowych źródeł osobowych nie dały podstaw do ustalenia odmiennego niż wynikające z całokształtu treści dokumentu znaczenia, zgodnie przypisywanego przez wszystkie strony zawartym w nim ustaleniom.

Na marginesie przy tym zaznaczyć należy – w kontekście zastrzeżeń podniesionych przez pełnomocnika powoda w toku rozprawy apelacyjnej - iż powyższej oceny nie podważa możliwość wcześniejszego wygaśnięcia mandatu, która – zdaniem Sądu Okręgowego - skutkowałaby ewentualnym powstaniem roszczenia o dopuszczenie do pracy.

Trafnie także Sąd I instancji dokonał oceny ustaleń stron porozumienia w kontekście regulacji art. 174¹ kp uznając (zgodnie z powołanym stanowiskiem doktryny), iż statuuje on możliwość czasowego, na czas określony przejścia pracownika do innego pracodawcy. Dochodząc do prawidłowego wniosku, że kp „nie reguluje *expressis verbis* sytuacji ponownego wyboru osoby korzystającej z urlopu bezpłatnego czy to na to samo stanowisko z wyboru, czy też objęcie w drodze wyboru innego stanowiska”, Sąd Rejonowy zasadnie powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w orzeczeniu z dnia 25 stycznia 2001r., (I PKN 210/00 - które w pełni podziela także Sąd Okręgowy), zgodnie z którym pracownik w razie wygaśnięcia mandatu i objęcia w drodze wyboru kolejnego stanowiska ma obowiązek ponownie uzyskać urlop bezpłatny. Bez znaczenia przy tym – także w ocenie Sądu II instancji - pozostaje w tym zakresie kwestia czy w drodze ponownego wyboru następuje objęcie odmiennego czy też tożsamego stanowiska – sprawowanego jednak w ramach odrębnego mandatu – wynikającego z odrębnego wyboru. Wygaśnięcie zatem mandatu powoda (nie będącego radnym) związanego z pierwszym wyborem skutkować winno bądź zgłoszeniem powrotu do pracy bądź też wystąpieniem do pracodawcy o udzielenie kolejnego urlopu bezpłatnego - w razie ponownego wyboru. Jak przy tym trafnie wskazał Sąd Rejonowy urlopy bezpłatne w prawie polskim mają charakter fakultatywny.

W świetle powyższych okoliczności zasadnie Sąd I instancji przyjął, że w niniejszej sprawie ma zastosowanie art. 74 kp. Nie wystąpiły bowiem przyczyny niezgłoszenia się powoda do pracy od niego niezależne. Przyczyny niezależne w rozumieniu art. 74 kp „są to takie przyczyny, które jak wynika z sensu tego określenia, nie zależą od pracownika, czy też na które nie ma on obiektywnego wpływu (tak też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2012 r., II PK 61/12, MoPr 2013, Nr 5, s. 259)” (P. Korus, [w:] A. Sobczyk, Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2015). Nie może być zatem uznane za przyczynę niezależną od powoda potraktowanie przez niego porozumienia z dnia 3 grudnia 2010 r. jako zezwalające mu na urlop bezpłatny na nieograniczoną liczbę kadencji. Żadne przy tym okoliczności nie wskazują by nie mógł on zgłosić w wymaganym przepisami terminie do Urzędu Miasta w R. swego powrotu do pracy, ewentualnie propozycji zawarcia porozumienia co do udzielenia kolejnego urlopu bezpłatnego na czas kadencji 2014-2018. Dlatego też w ocenie Sądu II instancji prawidłowym było ustalenie wygaśnięcia umowy o pracę powoda w dniu 12 grudnia 2014 r. wobec niezgłoszenia się przez niego do pracy, co skutkowało prawidłowym wyrokiem Sądu Rejonowego.

Uznając zatem, że wszystkie zarzuty powoda podniesione w apelacji nie podważają prawidłowości rozstrzygnięcia zawartego w wyroku Sądu I instancji, orzeczono o jej oddaleniu na mocy art. 385 kpc.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 3 kpc w zw. z art. 98 § 4 kpc w zw. z art. 108 § 1 zd. 1 kpc w zw. z art. 109 § 2 kpc w zw. z § 2 ust. 1 z § 12 ust. 1 pkt 1 i z § 11 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. poz. 1805) mając na uwadze nakład pracy radcy prawnego, a także charakter sprawy i wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.